

Atatürk ve Zeytin

1. Kurtuluş Savaşı Yılları

Eldeki buğday, un, saman, arpa, fasulye, bulgur, nohut, mercimek ve kasaplık hayvanlar, şeker, gaz, pirinç, sabun, yağ, tuz, zeytinyağı, çay, mum stoklarından yüzde 40'ına komisyonlarca el konarak ambarlara alınacaktır. Sahiplerine belirlenecek fiyat üzerinden kuruşlu tutanak verilecektir. (TBMM Başkanı ve Başkomutan Mustafa Kemal /7 Ağustos 1921/Tekâlifî Millîye buyruğu.)

2. Zeytinci Mustafa ve Zeytinci Sait

Gemlik'te: Gazozcu Haydar, Tuhafiyeci Yahya Zahireci İsmail, Bekir Ali, Adil ve Hasan, Hüseyin, Çiftçilerden Ethem, Zeytinci Mustafa, Zeytinci Sait, Bakkal Osman ve Halil Efendilere

Okuma ve yazmayı bir haftada öğrenmek gayretini gösterdiğinizden memnun oldum, tebrik ederim.

Arapça ve Farsça kelimelerinde k ve g önlerine h gelmesi meselesiyle zihinlerinizi meşgul edip karıştırmayınız.

Tespit edilmekte olan lügat, bunu arzunuz üzerine halledecektir, efendim. Reiscumhur Gazi M.Kemal (Ankara, 27 Eylül 1928)

3. Zeytinlerin Hastalıklara Karşı Himayesi

Amasya elmalarının, Sürmene Zeytinlerinin hastalıklara karşı himayesi lüzumundan mahallerinde bahsedilmiştir.

Tedbir: İktisat Vekâletinin mücadele işini yeni ve canlı bir zihniyetle ele alması lâzımdır. (Seyahat Notları , 1930)

4. Zeytin Ağaçları

Zeytin ağaçlarını aşılamanın tapu harçlarından muaf tutulması birinci notlarda kaydedilmiştir.

Bunun ehemmiyeti bu seffer gördüğümüz yerlerde tekrar müşahede edildi. (Seyahat Notları , 1931)

5. Zeytinyağını Himaye Etmek

Dahilî piyasa vejatalin arıyorsa bunu ya memlekette yetiştirilecek ay çiçeğinden istihsal etmenin yolunu bulmalı, yahut zeytinyağını himaye edecek bir gümrükle giren yağlardan tedarik etmelidir. (Seyahat Notları , 1931)

6. Zeytinyağlarımız

Memlekette yerini tutacak (aynı değilse bile) mukabili olan maddelerin istihsaline yarayan şeyler teşviki sanayi kanunundan istifade ederek maddeyi iptidaiye halinde gümrüksüz ithal olunmamalıdır. Bu yüzden zararlarımız fazladır. Meselâ Vejetalin istihsaline yarayan ayçiçeği, araşit, Hindistan cevizi bu suretle giriyor. İstihsal olunan nebatî yağlar bir taraftan piyasaya çıkıyor. Yemeklikte kullanıldığı gibi kısmen sabunculukta da kullanılıyor.

Bu sebeple daha faydeli ve daha gıdalı olan zeytin-yağlarımız dahilinde az satılıyor. Haricî piyasalarda müşteri beklemeğe mahkûm oluyor. Mahdut sanayicilerin istifadesi için açılan bu yol müstahsillerimizin ağır zararı ile ödeniyor. Zeytinyağlarımız, bu cüden yer yer şikâyetçidirler. Eğer bunların imâlî müteakip memleketten aynen ihracı kati olarak temin edilmeyecekse usulü büsbütün kaldırmalıdır. (Seyahat Notları , 1931)

9. Yalova Millet Çiftliği

Atatürk, Yalova Millet Çiftliği'ni (Yalova Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü) 1929 yılında ziyaret ettiğinde, yörenin tek geçim kaynağı olan zeytinliğin geliştirilmesi ve çiftlik yakınında bulunan verimden düşmüş 4.000 ağacın gençleştirilerek örnek bir zeytinlik durumuna getirilmesi talimatını vermiştir. Bunun üzerine, çiftlikte hızlı bir budama, gübreleme, bakım ve sulama çalışması yapılarak zeytinlikler verimli duruma getirilmiştir. Atatürk'ün emirleriyle İtalya dan Petrini adında bir teknik eleman getirtilirerek Bursa ilçesindeki zeytinci köylerde kurslar açılmış ve zeytin çiftçisi bilinçlendirilmiştir. Atatürk bu çalışmaları takip etmiştir.

Tarımda Tedrisatı İslah Kanunu çerçevesinde yurt dışına yetiştirilmek üzere gönderilen personelin büyük çoğunluğu zeytinciliğe ayrılmış ve Nizamettin Turgay, Ferruh Barlas, Kadri Akçal ve Adil Aytuna 2 yıl İtalya'ya gönderilirler. Eğitimlerinden sonra Tarım Bakanlığına bağlı Mıntika zeytincilik Müttehassıslığında görevlendirilirler.

7. Zeytinyağ Kooperatifleri

Atatürk, Edremit'e ikinci ziyaretini gerçekleştirilmeden önce 7 Şubat 1931 Cumartesi günü geldiği Balıkesir'de, Edremit temsilcisinin zeytinyağı ile ilgili konuşması üzerine şunları söyledi:

"Zeytinyağı üzerinde üretim ve ihracatta bulunanlar kooperatifler teşkil ederek, diğer mıntikalardaki meslektaşları ile birlikler yaparak tam bir birlik içinde çalışmalıdırlar."

Gazi, daha sonra "tağış edilmiş zeytinyağı çıkarmak" gerektiğini belirtep, zeytinyağı üretici ve ihracatçıları teşvik ederek konuşmasını bitirir. (7 Şubat 1931, Balıkesir)

8. Zeytincilik Teknisyenleri

Atatürk, 1929 yılında Yalova'ya gittiğinde verimsiz, tek tük tanelerin olduğu zeytin ağaçlarını görünce merak ediyor. Verimsizliğin nedenini öğrenmek istiyor ama anlatacak uzman bulunamıyor. Ardından talimat veriyor:

"Hangi ülkede zeytincilik gelişmişse o ülkenin uzmanlarını getirin öğretsinler." İtalya'dan gelen zeytincilik teknisyenleri köy köy kurslar veriyor. 1931'de ziraat fakültesi öğrencileri İtalya'ya eğitime gidiyor. Zeytinci budamayı, gübrelemeyi, bakımı, sulamayı öğreniyor.

10. Zeytin Bakım Fen Memurları

Bu çalışmalar kapsamında yetiştirilen genç ziraatçılar "Zeytin bakım fen memuru" olarak köylerde zeytin çiftçilerini 15 günlük kurslar içinde eğitirler. Kurslarda başarılı olup mezun olanlara "usta" ikinci kez kursa katılarak mezun olanlara ise "çirak" olarak ehliyetnameleri verilmektedir.

Bu şekilde binlerce zeytin çiftçisi eğitilmiş ve ileri yıllarda tekrar eğitimden geçirilerek başarılı olup olmadıkları sürekli takip edilmiştir. İlk zamanlar köylüler ağaçlarını budatmak istememişler ve zeytinliklere jandarma eşliğinde girilmiş ve ağaçlar budanmıştır.

İleriki zamanlarda budamanın faydasını gören köylüler arasında da bu kez zeytin bakım fen memurlarının ilk önce benim bahçeme girsin kavgaları çıkmıştır. Maalesef 1950 yılında bu teşkilatlar kaldırılmıştır.

1937 yılında İzmir Bornova da "Zeytincilik İstasyonu" kurulmuş ve halen günümüze dek Zeytincilik Araştırma Enstitüsü olarak hizmet vermektedir.

1939 yılında Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bir ilk gerçekleşmiş ve bir ürün için "3573 Sayılı Zeytinciliğin İslahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Yasa" çıkarılmıştır.

Atatürk'ün sağlığında başlayan zeytinciliğin islahı konusu ölümünden 2,5 ay sonra 26/01/1939 yılında kanun olarak çıkmıştır. Bu ivme ile 50'li yıllara kadar zeytinciliğe verilen önem devam edebilmiştir.

11. Vasiyetname

Bilindiği gibi tarım ve tarımsal iktisat alanında bilimsel ve pratik denemeler yapmak amacıyla çeşitli zamanlarda, ülkenin çeşitli bölgelerinde birçok çiftlik kurmuştum. Kuruluşlarından bu yana 13 yıldan beri devam eden çetin çalışmaları sırasında faaliyetlerini, buldukları iklimin yetiştirdiği her türlü üründen başka her türlü tarımsal konulara yayan bu kuruluşlar ilk yıllarda başlayan tüm kazançlarını gelişmelerine harcayarak büyük, küçük pek çok fabrika ve imalathane kurmuşlardır. Tüm tarım makinalarını ve aletlerini yerinde ve yararlı biçimde kullanarak bunların hepsini onarmayı başarmış ve bir kısmını yeniden yapacak tesisler ortaya çıkarmışlardır. Yerli ve yabancı birçok hayvan ırkları üzerinde çiftçilik ve ürün bakımından yaptıkları incelemeler sonunda bunların çevreye en elverişli ve verimli olanlarını saptamışlar, kooperatifler kurarak ya da aynı nitelikte başka biçimlerde çevre köyleriyle birlikte yararlı şekilde çalışmışlar, bir yandan da iç ve dış piyasalarla sürekli ve sıkı temaslarda bulunarak çalışmalarını ve üretimlerini bunların isteklerine uydurmuşlar ve bugün her bakımdan verimli, olgun, çok değerli birer varlık haline gelmişlerdir. Çiftliklerin, yerine göre arazi islahı ve düzenlemesi, çevreyi güzelleştirme, halka gezecek, eğlenecek ve dinlenecek sağlıklı yerler hazırlanması, hilesiz ve nefis gıda maddeleri sağlanması, bazı yerlerde ihtikarla eylemler olarak ve başarılı mücadele yapılması gibi hizmetleri anılmaya değer. Bünyelerinin sağlamlığını ve başarılarının temelini oluşturan geniş çalışma ve ticari esaslara göre yönetildiklerinde ve ülkenin başka yerlerinde de benzerleri kurulursa deneyimlerini müspet iş alanlarından alan bu kuruluşların, tarım usullerini düzeltme, üretimi artırma ve köyleri kalkındırma yolunda devletçe alınan ve alınacak olan önlemlerin doğru seçimine ve gelişmesine çok elverişli birer etken ve dayanak olacaklarına inanıyorum. Ve bu kaniyla tasarrufumdaki bu çiftlikleri tüm tesisatı, hayvanları ve demirbaşlarıyla birlikte hazineye armağan ediyorum.

Gereken yasal işlemlerin yapılmasını dilerim. Kemal Atatürk

Orman Çiftliği: Ankara'da, Orman, Yağmur-baba, Balgat, Macun, Güvercinlik, Tahar, Etimesgut, Çakırlar çiftliklerinden oluşmuş Orman Çiftliği; Yalova, Millet ve Baltacı Çiftlikleri; Silifke'de Tekir ve Şövalye Çiftlikleri; Dörttyolda Portakal bahçesi ile Karabasamak Çiftliği; Tarsus'ta Piloğlu Çiftliği.

1. Bunlarda mevcut arazi.

220 dönüm 6 600 ağaçlı zeytinlik.

Hatırlarsınız, Türk köylüsü Türk'ün efendisi olduğunu söylediğim zamana. Ben o efendinin arzu ve iradesi altında yıllardan beri çalışmış olan bir hizmetliyim. Şimdi beni çok heyecanlandıran olay Türk köylüsüne naçizane olsa da, küçük bir görev yapmış olduğumdur. Ulusun yüksek temsilciler heyeti bunu iyi görmüş ve kabul etmişse de benim için en unutulmaz bir mutluluk anısını bana vermişlerdir.

Bundan dolayı çok yüksek bir zevkle ulus, ülke ve Cumhuriyet Hükümetine yapmaya mecbur olduğum görevlerden en basiti karşısında gösterilen teveccühten, takdirden ne kadar duygulandığımı anlatamayacak haldeyim.

Söz konusu olan armağan yüksek Türk ulusuna benim asil vermeyi düşündüğüm armağan karşısında karşısında gösterilen teveccühten, takdirden ne kadar duygulandığımı anlatamayacak haldeyim. Söz konusu olan armağan yüksek Türk ulusuna benim asil vermeyi düşündüğüm armağan karşısında hiçbir değere sahip değildim.

Ben, gerektiğinde en büyük armağanım olmak üzere Türk ulusuna canımı vereceğim. 13 Haziran 1937

